

Richtlijnen voor rapportering door de certificerend actuaris van een verzekeringsinstelling

Hoofdingeling:	Beroepsreglementering
Categorie:	Overige standaarden
Opgesteld door:	AG werkgroep Actuariële Governance
Vastgesteld door:	Algemene Ledenvergadering
Datum (laatste wijziging):	20 december 2007

Inleiding

Deze richtlijnen, die in de plaats treden van de op 5 oktober 2005 vastgestelde richtlijnen, betreffen de rapportering door de certificerend actuaris van een verzekeringsinstelling.

Deze rapportering is vervat in enerzijds de Actuariële Verklaring, zoals opgenomen in het Reglement van Orde van het AG, en anderzijds in het Actuarieel Rapport van de Certificerend Actuaris. Deze richtlijnen hebben vooral betrekking op de inhoud van dit Actuarieel Rapport en zijdelings op de daaraan – en dus aan de genoemde Actuariële Verklaring – ten grondslag liggende werkwijzen en methoden. De inhoudelijke achtergrond en guidance is opgenomen in bijlage 3 bij het Reglement van Orde (Model Standaard Actuariële Verklaring voor een pensioenfonds en een verzekeraar met inbegrip van guidance en achtergrond).

Achtereenvolgens komen aan de orde:

- Begripsomschrijvingen/definities.
- Algemene richtlijnen, van toepassing op zowel verzekeraars als pensioenfondsen
Bij de algemene respectievelijk specifieke richtlijnen wordt – indien van toepassing – aangegeven of een onderdeel daarvan met klem wordt aanbevolen in plaats van voorgeschreven. In alle overige gevallen zijn de betreffende bepalingen in principe van verplichtende aard.

De eisen, te stellen aan de rapportages, door of namens een verzekeringsinstelling (door interne actuarissen, externe administratiekantoren of externe actuariële adviseurs) uitgebracht aan de certificerend actuaris worden behandeld in bijlage I.

Het staat een certificerend actuaris vrij om in een – facultatieve – management letter aan zijn opdrachtgever, nader in te gaan op conclusies en bevindingen, weergegeven en verantwoord in de Actuariële Verklaring of Actuarieel Rapport. Voor de inhoud van een dergelijke aanvullende brief worden hier geen richtlijnen gegeven.

A. Definities

Verzekeringsinstelling:

- een verzekeraar
- een pensioenfonds

Verzekeraar:

- een levensverzekeraar als bedoeld in artikel 1 van de Wft (Wet op het financieel toezicht)
- een natura-uitvaartverzekeraar als bedoeld in artikel 1 van de Wft
- een schadeverzekeraar als bedoeld in artikel 1 van Wft

Pensioenfonds:

- een ondernemingspensioenfonds zoals bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet
- een bedrijfstakpensioenfonds zoals bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet
- een beroepspensioenfonds zoals bedoeld in artikel 1 van de Wet BPR (Wet verplichte beroepspensioenregeling)
- het pensioenfonds zoals bedoeld in artikel 113a, eerste lid, van de Wet op het Notarisambt

Certificerend actuaris:

- een waarmerkend actuaris zoals bedoeld in de Pensioenwet, de Wet verplichte beroepspensioenregeling en de Wet op het financieel toezicht die ingeschreven is in het Register voor Certificerende Actuarissen van het Actuarieel Genootschap (AG) en een opdracht tot certificering van een verzekeringsinstelling uitvoert.

Certificering:

- *(in het kader van deze Richtlijnen, conform art. 11 van het RvO van het AG) het afgeven van een onafhankelijk deskundig oordeel met inachtneming van de wettelijke eisen ter zake en de in afdeling V van het Reglement van Orde opgenomen verplichtingen. Het oordeel betreft de technische voorzieningen en andere actuariële waarderingen, significante risico's en de mate waarin alsmede de condities waaronder de verzekeringsinstelling haar verzekeringsverplichtingen en/of haar pensioenverplichtingen in de toekomst al dan niet kan nakomen.*

B. Algemene richtlijnen, van toepassing op zowel verzekeraars als pensioenfondsen

1 Actuarieel Rapport

De certificerend actuaris brengt in zijn Actuarieel Rapport verslag uit over zijn onderzoek naar de financiële positie van de verzekeringsinstelling, conform de aanwijzingen in punt 4. Indien sprake is van een houdstermaatschappij waarbinnen een aantal verzekeraars als zelfstandige juridische eenheden zijn ondergebracht, dient per juridische eenheid een Actuarieel Rapport te worden opgesteld door de certificerend actuaris van die eenheid. Het Actuarieel Rapport is bestemd voor de opdrachtgever van de certificerend actuaris, zijnde het orgaan dat toezicht houdt op de directie (bijvoorbeeld de Raad van Commissarissen van een verzekeraar of het Bestuur van het pensioenfonds).

2 Tijdstip indienen Actuarieel Rapport

De certificerend actuaris geeft, zo vaak hij dat nodig acht, maar in ieder geval bij iedere jaarrekening aan zijn opdrachtgever een Actuariële Verklaring en Actuarieel Rapport af, houdende zijn bijdrage in de beoordeling van de financiële positie van de instelling. Deze bijdrage, die hij voorzover doenlijk baseert op een technische analyse van de resultaten, geeft hij niet alvorens de gehele jaarrekening hem - althans in concept - is voorgelegd en hij op goede gronden mag aannemen, dat de externe registeraccountant tegen die (concept)- jaarrekening geen overwegende bezwaren heeft.

Het Actuarieel Rapport wordt gelijktijdig met, dan wel zo snel mogelijk na de jaarrekening van de verzekeringsinstelling opgesteld, en wordt ingediend zo spoedig mogelijk na de Actuariële Verklaring. Indien belangrijke wijzigingen in interne en/of externe omstandigheden, of anderszins ontwikkelingen met een relatie tot de financiële positie van de verzekeringsinstelling, bekend worden aan de certificerend actuaris, dient hij zo snel mogelijk hiervan melding te doen aan zijn/haar opdrachtgever met, indien aanwezig, een kwantificering van de invloed op de financiële positie van de verzekeringsinstelling.

3 Grondslag Actuariële Verklaring

De certificerend actuaris kan in zijn Actuariële Verklaring en/of Actuarieel Rapport verwijzen naar de rapportage van de externe accountant. Indien en voorzover hij steunt op verklaringen van andere actuarissen, geeft hij daarvan kennis in zijn Actuariële Verklaring en/of Actuarieel Rapport, zonder dat dit hem ontlast van eigen verantwoordelijkheid.

Indien gegevens ontbreken om te kunnen komen tot toetsing van gekozen grondslagen en methoden neemt de certificerend actuaris bijzondere voorzichtigheid in acht. Hij gaat na of het mogelijk is tot een betere situatie te komen. Voorts dient hij van geval tot geval te beslissen of hij in zijn Actuariële Verklaring en/of Actuarieel Rapport van het ontbreken van bedoelde gegevens melding moet maken.

Indien de certificerend actuaris verwacht, dat hij zich niet tijdig of niet in ongeclausuleerde goedkeurende vorm over de jaarrekening zal kunnen uitspreken doet hij daarvan gemotiveerd mededeling aan de opdrachtgever.

4 Onderwerpen Actuariel Rapport

Het Actuariel Rapport omvat onder andere de volgende onderwerpen:

- a) Omschrijving van het doel ervan.
- b) Nadere beschrijving – in aanvulling op de Actuariële Verklaring – van de herkomst en verificatie van administratieve basisgegevens als uitgangspunt voor de vaststelling van de technische voorzieningen.
- c) Nadere beschrijving van de aard en het bereik van de door de certificerend actuaris uitgevoerde werkzaamheden.
- d) Onderbouwing van het in de Actuariële Verklaring gegeven oordeel over de hoogte van de technische voorzieningen, op basis van door de certificerend actuaris prudent geachte (toets)grondslagen. Daarbij worden de gebruikte veronderstellingen die door de instelling zijn gehanteerd bij de vaststelling en toetsing van de technische voorzieningen getoetst aan recente inzichten, toegelicht ingeval van significante afwijkingen, en wordt de logische onderlinge samenhang ervan bezien. Waar van toepassing geeft de certificerend actuaris zijn mening over de voor toetsing van voorzieningen gekozen uniforme risicogroepen, best estimate grondslagen en onzekerheidsmarges.
- e) Toelichting op algemene bevindingen en voorbehouden, voor zover verwoord in de Actuariële Verklaring.
- f) Onderbouwing van het oordeel over de financiële positie van de verzekeringsinstelling, mede bezien vanuit mogelijke voorzienbare ontwikkelingen.
De bij de oordeelsvorming toegepaste methoden, technieken en veronderstellingen worden omschreven, en mogelijke wijzigingen daarin ten opzichte van het vorige Actuariel Rapport worden aangegeven.
- g) Onderbouwing van het oordeel over de overige onderwerpen die de certificerend actuaris op grond van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving in zijn oordeel dient te betrekken.
- h) Indien de certificerend actuaris ontwikkelingen onderkent of moet aannemen, die de veiligstelling van de door de instelling aangegane verplichtingen in concreet gevaar kunnen brengen, doet hij daarvan uitdrukkelijk mededeling in zijn Actuariële Verklaring en/of Actuariel Rapport. Ook in die gevallen, waarin hij zich (nog) niet van een goedkeurende Actuariële Verklaring onthoudt. Zolang onvoldoende maatregelen worden genomen tot verbetering van de te verwachten toekomstige ontwikkeling, draagt de certificerend actuaris ervoor zorg, dat in het verslag van de instelling in geen geval de indruk wordt gewekt, dat hij de te verwachten ontwikkelingen met zijn verantwoordelijkheid dekt. Het gaat hier om:
 1. de actuariële risico's;
 2. bevindingen over financieel significante herverzekeringsovereenkomsten¹ (waaronder financiële herverzekering) en daarin aanwezige impliciete en expliciete opties, met een oordeel over doel en de realiseerbaarheid van deze overeenkomsten en de omvang van het tegenpartijrisico;
 3. de overige risico's die de certificerend actuaris bij de uitvoering van zijn werkzaamheden heeft gesignaleerd, waaronder begrepen de operationele risico's, beschouwd vanuit het oogpunt van de actuariële certificering.

¹ Onder financieel significante herverzekeringsovereenkomsten dienen te worden verstaan overeenkomsten die, in geval zij niet getroffen waren, duidelijk afwijkende uitkomsten te zien zouden geven in voorzieningen en/of toereikendheid en/of resultaat en/of balanspositie van de betreffende verzekeringsinstelling.

- i) Door de verzekeringsinstelling of namens deze (door interne actuarissen, externe administratiekantoren of externe actuariële adviseurs) kan een "Intern Actuarieel Rapport" worden opgesteld als bedoeld in bijlage I onder 1, D. Dit intern actuariel rapport kan de certificerend actuaris gebruiken als verslag van de totstandkoming van de te certificeren stukken en van de daarbij opgedane bevindingen.

Het Intern Actuarieel Rapport wordt samen met bedoelde stukken voorgelegd aan de certificerend actuaris, die deze verslaglegging van kanttekeningen kan voorzien in zijn eigen Actuarieel Rapport. De certificerend actuaris mag niet betrokken zijn geweest of invloed hebben kunnen uitoefenen op de totstandkoming van die onderdelen in dit Intern Actuarieel Rapport welke juist door de certificerend actuaris dienen te worden getoetst.

Indien geen Intern Actuarieel Rapport aanwezig is, dient de certificerend actuaris zich voor zijn werkzaamheden te baseren op andere informatiebronnen welke door de verzekeringsinstelling worden aangereikt.

- j) Aanbevelingen uit hoofde van de certificering.
De certificerend actuaris kan aanbevelingen doen voor gewenste verbeteringen in de kwaliteit van gegevens of in de wijze van aanlevering daarvan.

5 Actuarieel Rapport in relatie tot Actuariële Verklaring

Het Actuarieel Rapport is in essentie een uitgebreide toelichting op en onderbouwing van de Actuariële Verklaring. Deze is:

- *voor verzekeraars*: de verklaring als bedoeld in artikel 3:73 van de Wft;
- *voor pensioenfondsen*: de verklaring als bedoeld in artikel 147, lid 3, sub h, van de Pensioenwet resp. 142, lid 3, sub h, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

De inhoud van de Actuariële Verklaring – in dit kader wordt verwezen naar de 'Uniforme Actuariële Verklaring' – is gebonden aan de daartoe door het AG op grond van het Reglement van Orde uitgevaardigde regels en de bij de uniforme standaardtekst verstrekte "Achtergrond en Guidance".

BIJLAGE I Eisen te stellen aan de rapportages, door of namens de verzekeringsinstelling uitgebracht aan de certificerend actuaris

1. Documenten/ rapportages

In het kader van de jaarrekening van een verzekeringsinstelling worden de volgende documenten onderscheiden:

- A. Actuariële Verklaring
 - in wet- en regelgeving voorgeschreven qua inhoud en detaillering;- uitgebracht aan toezichthouder DNB; bij PF semi-publiek (meestal gepubliceerd in jaarverslag) en bij VZ publiek (steeds gepubliceerd).
- B. Actuarieel Rapport van de Certificerend Actuaris
 - verplicht vanwege Richtlijn (AG);
 - vertrouwelijk (uitgebracht aan opdrachtgever, automatisch toegankelijk voor toezichthouder).
- C. Actuariële Managementletter
 - op verzoek opdrachtgever; niet verplicht;
 - vertrouwelijk (gedetailleerde administratieve bevindingen en suggesties; uitgebracht aan opdrachtgever).
- D. Intern Actuarieel Rapport
 - niet verplicht
 - verslag van actuariële bevindingen en analyses, vastgesteld/uitgevoerd door of namens de verzekeringsinstelling tijdens het proces van opstellen van de te certificeren stukken;
 - vertrouwelijk (interne bevindingen en analyses, ook indien uitbesteed).

De documenten A, B en C (optioneel) worden opgesteld en uitgebracht door de certificerend actuaris. Document D is geen verplicht stuk maar zal, indien aanwezig, veelal de basis vormen voor de werkzaamheden van de certificerend actuaris. De certificerend actuaris kan (als hij dat wenst) in B kanttekeningen bij intern document D plaatsen. In die gevallen waarin document D niet aanwezig is, dient de certificerend actuaris zich voor zijn werkzaamheden te baseren op berekeningen en gegevens welke door de verzekeringsinstelling worden aangereikt. De certificerend actuaris kan in die gevallen in zijn Actuarieel Rapport informatie opnemen welke normaliter in document D zou zijn opgenomen, mits duidelijk wordt gemaakt door wie deze informatie is opgesteld.

De verzekeringsinstelling is verantwoordelijk voor het opstellen van de te certificeren stukken en cijferopstellingen, maar kan de voorbereiding daarvan delegeren aan externe instanties, zoals administratiekantoren of actuariële adviseurs.

In de onderstaande tabel wordt aangegeven welke onderwerpen in de diverse documenten aan de orde moeten of kunnen komen. Het kan daarbij gaan om:

- wettelijke, verplichte onderwerpen;
- facultatieve onderwerpen die niet verplicht behoeven te worden toegelicht (bijvoorbeeld 21);
- facultatieve onderwerpen die wel verplicht moeten worden toegelicht (bijvoorbeeld 25).

● = verplicht ○ = facultatief – = niet opnemen

Voorts wordt per document de beoogde mate van detaillering vermeld:

1 = in hoofdlijn 2 = vrij gedetailleerd 3 = in finesse

DOCUMENTEN

	Onderwerp in kader certificering	Instelling PF= fonds VZ = verzek.	Doc. A	Doc. B	Doc. C	Doc. D
1	Opdracht	PF + VZ	● 1	● 2	○	○
2	Herkomst & verificatie administratieve gegevens	PF + VZ	● 1	● 2	○	○
3	Herkomst & verificatie comptabele gegevens	PF + VZ	● 1	● 2	○	○
4	Aard en bereik werkzaamheden	PF + VZ	● 1	● 2	○	○
5	Oordeel over gehanteerde grondslagen, methoden & technieken ; verwijzing naar bron	PF + VZ	● 1	● 2	○	○
6	Commentaar grondslagen etc.	PF + VZ	–	● 2	○ 3	○
7	Omschrijving grondslagen	PF + VZ	–	○ 1	○	● 3
8	Oordeel over hoogte voorzieningen	PF + VZ	● 1	● 2	○	○
9	Algemene bevindingen	PF + VZ	● 1	● 2	○ 3	○
10	Administratieve tekortkomingen	PF + VZ	○ 1	● 2	○ 3	○
11	Bevindingen vlg. criteria wet- & regelgeving	PF VZ	● 1 ○ 1	○ 2 ○ 2	○	○ ○
12	Mate van dekking (& reservetekort)	PF	● 1	● 2	○	○
13	Ontwikkeling in kader herstelplan DNB	PF	● 1	● 2	○	○
14	Signaleren van zaken in strijd met wet- & regelgeving [in A indien materieel]	PF + VZ	○ 1	● 2	○	○
15	Oordeel over kostendekkende premie	PF	● 1	● 2	○	○
16	Oordeel over financiële positie	PF VZ	● 1 –	● 2 ● 2	○ ○	○ ○
17	Onderbouwing oordeel over hoogte voorzieningen	PF + VZ	–	● 2	○	○
18	Onderbouwing oordeel over financiële positie	PF + VZ	–	● 2	○	○
19	Kanttekeningen bij intern	PF + VZ	–	●	○	○

	actuarieel rapport			2		
20	Aanbevelingen uit hoofde van certificering	PF + VZ	—	● 2	○ 3	○
21	Verantwoording eventuele additionele berekeningen of toetsen	PF + VZ	—	○ 2	○	○ 3
22	Analyse van resultaat boekjaar naar bronnen (premie, intrest, aanpassing polis/ regeling, sterfte, AO, indexatie/ winstdeling, kosten, mutaties)	PF + VZ	—	○ 1	○	● 3
23	Berekeningen inzake verplichte DNB-toetsen solvabiliteit	PF + VZ	—	○ 1	○	● 3
24	Berekeningen inzake <i>niet-verplichte</i> toetsen solvabiliteit	PF + VZ	—	○ 1	○	● 3
25	Beschrijving financiële opzet & beleidskader *]	PF + VZ	—	○ 1	○	● 3
26	Korte beschrijving verzekerde prestaties/dekkingen **]	PF + VZ	—	○ 1	○	● 3
27	Meerjarig overzicht kerncijfers	PF + VZ	—	○ 1	○	● 3
28	Waarde van de portefeuille	PF VZ	— —	— ○ 1	○ ○	○ 3 ● 3
29	Waarde van de nieuwe productie	PF VZ	— —	— ○ 1	○ ○	○ 3 ● 3

*] bij verzekeraars: documenten inzake grondslagen voor beleid op langere termijn (MTP)

**] alleen de actuarieel relevante aspecten, met name de (ontwikkeling van de) verzekerde prestaties/ dekkingen op hoofdlijnen